

ธรรมดั่งทำ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “นามกาย”

หลวงพ่อก : เขาถามนะ ข้อ ๒๐๓๕ นามกาย

ถาม : คำว่า “นามกายของหลวงปู่ดูอยู่ที่ไหนหมายถึงอะไร”

ตอบ : อ้าว! ก็หมายถึงถึงนามกาย มันก็ตรงตัวอยู่แล้ว หลวงปู่ดูที่ว่านามกาย เขาถามว่า คำถามถามว่า “นามกายของหลวงปู่ดูอยู่ที่ไหนหมายถึงอะไร” ก็หมายถึงถึงนามกายไง จบ นั่นของหลวงปู่ดู หลวงปู่ดูอยู่ที่ไหนเห็นของท่าน แต่ของเรามันไม่เห็นไง

นามกายคืออะไร พอนามกายคืออะไร เฉพาะหลวงปู่ดู เห็นไหม เวลาท่านพูด ท่านพูดแล้วเวลาสมัยหลวงปู่ดูนั้น ท่านจะไปเยี่ยมหลวงปู่ดูนั้นๆ ท่านจะไปเยี่ยมครูบาอาจารย์สมัยหลวงปู่ดูนั้น หลวงปู่ดู หลวงปู่ดูท่านอยู่อุบลฯ นะ ท่านจะมาเยี่ยมหลวงปู่ดูประจำ เวลาไปเยี่ยมหลวงปู่ดู หลวงปู่ดูจะจัดให้หลวงปู่ดูไปฉันที่โบสถ์น้ำ เพราะหลวงปู่ดูเป็นมหานิกาย แล้วท่านมีชื่อเสียง ท่านเป็นพระที่มีชื่อเสียง ถ้ามีชื่อเสียงแล้วมันแบบว่า มันเป็นนานาสังวาส จะมาอยู่มาฉันร่วมกัน ท่านถึงแยก ท่านมีอุบาย

ครูบาอาจารย์ของเราท่านเป็นธรรมนะ ท่านทำอะไรมันน่ารัก แบบว่าน่าดูไปหมดละ ท่านทำถูกต้องดีงาม ทำตามธรรมตามวินัย แล้วไม่ขัดแย้งด้วย แล้วทำแล้วราบรื่นด้วย ใจของเรามีแต่แอก เวลาใครมาแล้วรอดไปนั่งต่อท้ายไปอะไรอย่างนี้ มันแบบว่ามันกระทบกระเทือนกันไง แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรมนะ อย่างถ้าเป็นนานาสังวาส นานาสังวาส ถ้าเป็นพระทั่วไปหรือว่ามันไม่ต่างกันมาก ท่านก็ให้ นั่งต่อเนือง

อย่างเช่น เช่น ธรรมยุตเรา เวลาไปวัดป่านานาชาติ พระฝรั่ง ก็ไปต่อท้ายเขา มีพระ ธรรมยุตเวลาท่านเที่ยววิเวกไปก็อยากศึกษา ก็ไปศึกษาวัดป่านานาชาติ แล้วมาเล่าให้ฟัง บอกเราเป็นธรรมยุต เขาเป็นมหานิกาย เราไปหาเขา เขาก็นั่งต่อท้ายเขา เขาพระมหานิกายทั้งหมด แล้วเราก็นั่งต่อท้ายเขา เพราะเราไปศึกษากับเขา เวลาเขามาหาเรา ถ้าครูบาอาจารย์ถ้าเป็น ธรรมนะ ท่านก็ทำให้มันแบบว่า ทำให้มันสมน้ำสมเนื้อ ไม่ให้มันน่าเกลียด

ฉะนั้น เวลาหลวงปู่ชาท่านมา หลวงปู่ชาท่านมา หลวงปู่ฝั้นท่านแยกให้ไปฉันที่โบสถ์ น้ำเลย โบสถ์น้ำคือเป็นโบสถ์อยู่กลางน้ำ ให้แยกฉันที่นั่น แล้วหลวงปู่ฝั้น พระที่วัดหลวงปู่ฝั้นก็ ฉันที่ศาลา มันแยกกัน เวลาหลวงปู่คุณุญเวลาท่านไปเยี่ยมครูบา-อาจารย์ เห็นไหม เวลาท่านไป เยี่ยมครูบาอาจารย์ เราจะบอกว่าถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม ท่านสนทนาธรรมกันจริงๆ รื่น รื่น แล้วท่านรักกันโดยธรรม ใจเรื่องนี้เปลือกนอก

สิ่งนี้ ดูสิ หลวงปู่มั่นท่านบอก เห็นไหม “ใจนิกายมันก็เป็นแค่ชื่อ ไก่มันยังมีชื่อ สัตว์มัน ยังมีชื่อ เลี้ยงสุนัขตั้งชื่อให้มันเต็มไปหมดเลย แล้วเวลาเป็นคนขึ้นมา เป็นหมู่เป็นคณะ มันก็แค่ ชื่อ ชื่อหมายความว่าตั้งชื่อไว้ให้เรียกได้ ให้รู้ว่าใครเป็นใคร เรียกเป็นภาษาสมมุติ” แต่เวลา หัวใจท่านเป็นธรรมนะ นี่ไง หลวงปู่คุณุญท่านไปเยี่ยมลูกศิษย์ลูกหา เพราะหลวงปู่คุณุญท่านไป เทศนาว่าการ เอาหลวงปู่ฝั้นมาปฏิบัติจากมหานิกายมาเป็นธรรมยุต หลวงปู่คุณุญท่านเป็นคนไป เทศน์

เวลาหลวงปู่มั่นท่านไปเทศน์ หลวงปู่เกิ่งท่านเป็นอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์นะ ทั้งวัดเลย ปฏิบัติจากมหานิกายเป็นธรรมยุตหมดเลย เวลาท่านไปเทศนาว่าการ เห็นไหม เวลามันเข้ากัน โดยธรรม โดยธรรมหมายความว่าเวลาท่านอยู่ในเพศของท่าน ท่านก็ศึกษาของท่าน ท่านก็ ปฏิบัติของท่าน มันไม่มีทางออก มันไม่มีทางไป พอมาฟังเทศน์หลวงปู่มั่น เวลาเทศน์แล้ว ใจโฮ! มันเห็นช่องเห็นทาง มันรื่นเริง มันอาภุญา ปฏิบัติเป็นธรรมยุตเลย ทั้งวัดเลย จากเป็น อุปัชฌาย์นะ ถ้ามันเป็นธรรมๆ มันไม่มีการกระทบกระทั่งอื่น มันราบรื่นไปหมดละ

หลวงปู่ดูลย์ก็เหมือนกัน เวลาท่านมาเยี่ยมลูกศิษย์ลูกหา ท่านมาเยี่ยมครูบาอาจารย์ของเรา ท่านคุยกันเป็นธรรม มันรื่นเริงทั้งนั้น ทีนี้คำว่า “นามกาย นามกาย” ท่านพูดเข้าใจกัน เพราะหลวงปู่เฝ้าท่านสอนพุทโธ ครูบาอาจารย์ท่านสอนพุทโธ หลวงปู่ดูลย์ท่านก็สอนพุทโธ แต่บางที่ส่วนใหญ่แล้วท่านก็จะเน้นพิจารณาจิต ให้ปัญญาอบรมสมาธิของท่าน

ทีนี้ไอ้ลูกศิษย์ลูกหาที่รับๆ มา พอบอกว่านามกายมันคืออะไร มันก็จะไปสร้างแล้ว จะไปสร้างเป็นชั้นเป็นอันชั้นมาแล้ว นามกายของท่านก็จิตของท่านที่เห็นใจ จิตเห็นอาการของจิต ถ้าจิตของท่าน ท่านรู้ของท่าน ท่านเห็นของท่าน ถ้าท่านเห็นแล้วท่านพิจารณาของท่าน มันก็จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นจิตเป็นมรรค จิตเห็นจิต เห็นใหม่ สิ่งที่เกิดจากจิตเห็นจิตเป็นนิโรธ ถ้ามันดับทุกข์ได้ล่ะ มันก็เป็นความจริงของท่าน

ฉะนั้น ว่า นามกายของหลวงปู่ดูลย์ ก็เป็นของหลวงปู่ดูลย์ไง เพราะหลวงปู่ดูลย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาไง เวลาท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัติตามความเป็นจริง หลวงปู่ดูลย์เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านเป็นผู้สอนหลวงปู่ดูลย์ หลวงปู่ดูลย์ท่านไม่ใช่ชูปมือเปิบ หลวงปู่ดูลย์ท่านไม่ใช่บอกว่าท่านอยู่ๆ แล้วท่านก็ได้ ไม่ใช่ ง่ายๆ ไม่ต้องทำอะไรเลยก็ได้ไม่มี มีหรือ

ในสมัยปัจจุบันนี้ คนประกอบสัมมาอาชีวะ ถ้าใครประสบความสำเร็จ เห็นใหม่ เขียนหนังสือแล้วไปเป็นวิทยาทาน ไปแนะนำสั่งสอนให้คนอื่นเป็นแนวทาง เขาทำอย่างไรเขาถึงประสบความสำเร็จ เขาทำอย่างไรเขาถึงประสบความสำเร็จของเขา ไอ้ของมันไม่มีผลสำเร็จอะไรเลย แล้วก็จะบอกว่านั้นเป็นอะไร นี่เป็นอะไร ธรรมต้องทำ ต้องทำ ต้องประพฤติปฏิบัติ แล้วหลวงปู่ดูลย์ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านตามความจริงแล้ว

ฉะนั้น “นามกายของหลวงปู่ดูลย์หมายความว่าอะไร” ก็หมายความว่าหลวงปู่ดูลย์ท่านเห็นอริยสัจของท่าน ท่านเห็นสัจจะความจริงในใจของท่าน แล้วท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ฉะนั้น เวลาท่านเห็นของท่านแล้ว เวลาท่านไปเยี่ยมครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ ไปเยี่ยมหลวงปู่เฝ้า ไปเยี่ยมครูบาอาจารย์ ท่านคุยกันมันเป็นธรรม เพราะเป็นธรรมแล้ว การได้มา การได้มา

คือการขวนขวายของแต่ละจริตนิสัยของแต่ละบุคคลมา อันนั้นมันเป็นอำนาจวาสนาของคน แต่เวลาเป็นจริงๆ ขึ้นมา มันเป็นเรื่องเหมือนกัน

ฉะนั้น นามกายของหลวงปู่ดุลย์ก็เป็นอริยสัจของหลวงปู่ดุลย์ เป็นหลวงปู่ดุลย์ที่ท่านเห็นสัจจะความจริงของท่าน ท่านเห็นของท่าน เรา ถ้าเราอยากรู้ อยากเห็น เราก็ต้องประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องหายใจเข้านี้ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ แล้วถ้าจะดูจิตๆ แบบที่ท่านสอนก็ทำให้มันได้จริง เวลาดูขึ้นมา จิตถ้ามันเห็นของมัน ไฟ ไฟในเตา เห็นไหม เราจะทำอาหาร ไฟในเตาเราทำอาหาร เราควบคุมดูแลไฟในเตาของเรา อาหารเราก็จะสุก ไฟในเตาของเรา เราปล่อยปละละเลย ไฟในเตาของเรามันจะไหม้บ้านไหม้เรือนหมดละ

นี่ก็เหมือนกัน ดูจิตๆ ดูให้มันถูกต้องดีงามมันก็เหมือนกับไฟในเตานั้น ถ้าไฟในเตา ไฟในเตาเราดูแลรักษา เวลาเมื่อเกิดไฟที่มันแตกออกมาไฟ เราก็ดับ เราก็ดูแลรักษา มันไม่ไหม้บ้านไหม้เรือน มันไม่ไฟไหม้บ้าน มันเป็นไฟที่เราจะทำอาหาร แต่ถ้าเราพลั้งเราเผลอนะ ดูจิตๆ แล้วปล่อยปละละเลยนะ มันไหม้บ้านไหม้เรือนหมด เรือนทั้งหลัง บ้านทั้งหลัง ไฟไหม้หมด ไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน ถ้ามันเป็นจริงมันต้องเป็นจริงแบบนี้

ฉะนั้น นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าของหลวงปู่ดุลย์มันหมายความว่าเรื่องอะไร มันหมายความว่าท่านเห็นอริยสัจ ท่านสัจจะความจริงของท่าน ท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน แล้วอริยสัจมันก็มีหยาบ มีกลาง มีละเอียด ละเอียดลึกซึ้ง มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้าเป็นจริงมันเป็นจริงแบบนี้ ถ้าเป็นจริงแบบนี้มันก็จบ

ฉะนั้น บอกว่า ถ้าอยากรู้ อยากเห็น ต้องทำ ต้องทำ ต้องประพฤติปฏิบัติ แล้วมันจะเป็นจริงขึ้นมา ถ้ามันไม่เป็นจริงขึ้นมา เวลาขยายความไปแล้ว เพราะถ้าเราพูดแล้วมันก็เป็นประเด็นขึ้นมา พอเป็นประเด็นขึ้นมาแล้ว คนอื่นที่พูดไม่เหมือนเรา เดียวก็“ทำไมนามกายมันขัดแย้งกันละ นามกายท่านกับนามกายผมมันไม่เหมือนกัน” วุฒิภาวะมันไม่เหมือนกันเพราะอะไร เพราะลูกศิษย์ของเขามันก็ไปตั้งเป็นธงขึ้นมาเป็นอย่างนั้นๆ ขึ้นมา แล้วมันจริงหรือไม่จริง ไม่จริง

แต่ถ้าเป็นจริงๆ แบบหลวงปู่ดุลย์นี่ หลวงปู่ดุลย์ท่านไปเยี่ยมมครูบาอาจารย์นะ ท่านไปเยี่ยมหลวงปู่ฝั้น ท่านไปเยี่ยมลูกศิษย์ลูกหา เวลาท่านไปเยี่ยมของท่าน ท่านสนทนาธรรมมันเป็นธรรม แต่ใส่พวกที่จำขี้ปากมา เพราะใส่จำขี้ปากมา แล้วตัวเองมันมีความเห็นของตนอยู่ในใจ จำขี้ปากมาแล้วก็พูดขัดแย้งกันไป เตียวมันก็ขัดแย้ง มันไม่เป็นความจริงสักอย่าง

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ ด้วยกัน ไม่มีความกระทบกระเทือน ไม่มีสิ่งใดขัดแย้ง ไม่มีสิ่งใดเลยมันเป็นสัจจะความจริงเหมือนกัน ถ้าเหมือนกันนะ ถ้าเป็นจริงเหมือนกันนะ เรียบง่าย แล้วสะดวกสบาย มันดีงามไปหมด แต่ถ้ามันไม่เป็นจริงขึ้นมา มันมีนอกมีใน มีการซ่อนเร้น แล้วมันก็มีปัญหาขึ้นมา

ฉะนั้น คำว่า “นามกายของหลวงปู่ดุลย์หมายความว่าอย่างไร” ก็หมายความว่า เป็นนามกายของหลวงปู่ดุลย์ ถ้าใครอยากรู้อยากเห็นก็ต้องประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริง แล้วถ้าปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้วมันถึงจะเป็นความจริงขึ้นมา จบ

ถาม : เรื่อง “กรรมของการค้าเหล้มและบุหรี”

กราบขอขมาและกราบนมัสการหลวงพ่อ

หนูมีปัญหาจะขอรบกวนเรียนถามดังนี้ค่ะ ครอบครัวหนูมีอาชีพขายของชำ และขายเหล้ม บุหรีร่วมด้วยมานานหลายสิบปีแล้ว หนูอยากทราบว่า จะมีผลกรรมเกิดขึ้นกับครอบครัวอย่างไรบ้าง และมีวิธีแก้ไขอย่างไร

กราบขอบพระคุณหลวงพ่อเป็นอย่างสูง เมตตาให้ความกระจ่างด้วยค่ะ

ตอบ : กรณีนี้เราเกิดในครอบครัว ถ้าเกิดในครอบครัวนะ ครอบครัวมีอาชีพอย่างนี้มา ถ้าครอบครัวมีอาชีพอย่างนี้มา เห็นไหม เราก็อยู่ในครอบครัวนี้มา ฉะนั้น เวลาเรามาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงสัมมาอาชีพะสัมมา-อาชีพะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้ขายเครื่องล่าสัตว์ ไม่ให้ขายอาวุธ ไม่ให้ขายอะไรที่จะไปทำลายชีวิตของคนอื่น เราจะทำสัมมาอาชีพะ ทำสิ่งดีงามของเรา

แต่เราเกิดมาเกิดมาในครอบครัว ในครอบครัวทำสัมมา-อาชีวะอย่างนี้ ทำอาชีพอย่างนี้มา เราเกิดมาอย่างนี้ เรายังไม่ได้ศึกษา พอเวลาศึกษาแล้ว เราคิดว่าสิ่งนี้ ขายเหล้า ขายบุหรี่ ขายร่วมมาเป็นนานหลายสิบปี อย่างนี้มันเห็นเป็นความเห็น ในเมื่อประกอบอาชีพ ถ้าอาชีพอย่างใดก็ได้แล้วแต่ที่ความสะอาดบริสุทธิ์มันจะสะอาดบริสุทธิ์ร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ถ้ามันได้อย่างนั้นมันก็ดี แต่ถ้ามันไม่ได้ มันเป็นแบบว่า อย่างเช่น การค้า การขาย เราจะเอาสิ่งใดมาค้าขาย เขาขายพวงมา เขาต้องซื้อขายอย่างนี้ด้วย เขาถึงมีสินค้าจะขาย

มันเป็นการภาคบังคับของสังคมไง สังคมเขาบังคับ สังคมการตลาดมันบังคับ บังคับให้เราต้องทำแบบนี้ ถ้าบังคับให้เราต้องทำแบบนี้ ถ้าเราจำเป็นต้องอยู่แบบนี้ เราก็ทำแบบนี้ เราก็อยู่ในสังคม แต่ถ้าเรามีกำลังใจ ถ้าจิตใจเราเข้มแข็ง เราจะพ้นจากนี้ เราก็ต้องคัดต้องเลือกสินค้า เอาสินค้าที่ไม่ขัดแย้งไม่ทุศีล ไม่ทำให้เสียหายขึ้นมา ถ้าเราทำได้นะ ถ้าเราทำได้ เราอยู่ในสังคม สังคมมันบีบคั้นอยู่

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า “แล้วมันจะมีผลเกิดกับครอบครัวอย่างไร”

ถ้าผลกับครอบครัว เราทำการค้า เราทำสัมมาอาชีวะ สิ่งที่เกิดขึ้นมาก็เลี้ยงชีพ ถ้าสิ่งใด สิ่งใดที่มันเป็นผลของกรรมๆ มันก็มีผลกระทบนในครอบครัวของเรา แต่ทุกครอบครัวเราก็ต้องมีทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำคุณงามความดีเหมือนกัน กรรมดีมันก็ให้ผลเหมือนกัน ไม่ใช่เราทำอย่างนี้แล้วสิ่งนี้จะให้ผล แล้วเราไม่เคยทำความดีเลย ไม่มีสิ่งใดทำให้ครอบครัวเรามีความสุขสงบระงับบ้าง เราก็มีเหมือนกัน เราก็ทำความดีเหมือนกัน

เราทำดีอย่างอื่น เช่น เราเคยทำบุญกุศล เราเคยช่วยเหลือเจือจานใคร เรามีจิตใจที่ดี มีหัวใจที่ดี ใครมีปัญหา เราช่วยเหลือเจือจานเขา ในครอบครัวของเรา แม้แต่ในครอบครัวของเรา เห็นไหม เราเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ มันก็เป็นบุญกุศลให้พ่อแม่มีความสุขแล้ว สิ่งนี้มันก็มีผลของคุณงามความดี มันก็มีผลของความดีเข้ามาหนุนเจือจุนครอบครัวเราด้วย

แต่สิ่งที่ว่าทำสิ่งค้าเหล่า คำบุหรื สิ่งนี้ถ้ามันมีผลกับครอบครัวเราอย่างไร ครอบครัวของเรา เราก็อยากสงบระงับทั้งนั้น ครอบครัวของคนอื่น ในครอบครัวของคนอื่นเขาก็อยากมีความสุขความสงบระงับเหมือนกัน ถ้าพูดถึงเขาซื้อเหล่าซื้อยาไปกิน แล้วเขาทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัว เราก็มีส่วนร่วมด้วย ถ้ามันคิดแล้วค่อยๆ กรณีย่างนี้มันมีผู้ที่มีความคิดที่ดี เขาก็พยายามจะไม่ค้าเหล่า คำบุหรือะไรเลย ถ้าไม่ค้าเลยเขาก็บอกว่า สิ่งที่จะเป็นต้นทุนชีวิตเขา มันก็ต่ำลง ใ้มันต้องแสวงหาเอาเอง

แต่บอกว่า “แล้วจะมีผลกับครอบครัวอย่างไร”

ผลกับครอบครัวอย่างไร ครอบครัวคนอื่นที่เขามีความกระทบกระทั่งอื่น ครอบครัวเรา มันก็มีผลกระทบทั้งนั้น นี่ผลกระทบนะ มันจะมาช้ามาเร็ว เห็นไหม กรรมมันให้ผลเสมอภาคหมด มันไม่มีจะให้เฉพาะคนดีคนดีไม่มีกรรม คนนั้นคนไม่ดีมีกรรม คนดีถ้าทำผิดก็คือผิดใจ คนดีมาตลอดเลย ถ้าเขาทำผิดกฎหมายก็คือผิดกฎหมาย ผิดกฎหมายคือผิดกฎหมาย ถูกกฎหมายคือถูกกฎหมาย ความดีก็ส่วนความดี

ความดีนี้ก็เหมือนกัน สิ่งทั้งชีวิตมันก็ต้องมีอะไร เวลาจิตใจที่ดีๆ ก็คิดอย่างนี้ แล้วคิดอย่างนี้แล้วก็ไปคิดน้อยเนื้อต่ำใจใจ ทำดีแล้วไม่ได้ดี เวลาอยากจะทำความดีขึ้นมา ในครอบครัวมันก็ขาดตกบกพร่อง ว่าเป็นความดี ความดี มันก็ต้องมีสติมีปัญญา มีสติมีปัญญา พยายามรักษา ความดีเราก็ทำ แต่สิ่งนี้มันเป็นผล

เราจะบอกว่ามันเป็นไฟต์บังคับของสังคม ใ้เรื่องการค้าการขาย เพราะว่าเขาเรียกว่า หุมตลาด การอะไรต่างๆ มันมี กีดกันการค้าการตลาด แล้วก็บีบคั้นไม่ให้ซื้อคนนั้น ไม่ให้ซื้อคนนี้ เราอยู่ในสังคมนี้ มันก็ต้องค่อยๆ หาทางออก ที่นี้บอก เขาทำมานานแล้ว ครอบครัวทำมานานแล้ว ทำมานานแล้วก็เป็นอาชีพที่มานานแล้ว เราก็อยู่ในอาชีพอย่างนี้ เราเกิดมาอย่างนี้ ถ้ามีผลอย่างไร ถ้ามีผลอย่างไรมันก็อยู่ทางโลก ทางโลกมันก็ต้องหาทางออก หาทางออกของเรา

แม้แต่บวชพระ บวชพระขึ้นมา เห็นใหม่ พระปฏิบัติ เวลาพระที่มีการศึกษา เขาก็บอก
ว่า “พระปฏิบัติขี้เกียจ ไม่ศึกษา ไม่เล่าเรียน มาหลบหูหลบตา มันจะมีปัญญาขึ้นมาได้อย่างไร”
มันก็มีความขัดแย้ง เราเกิดเป็นคน มันมีความขัดแย้งไปทั้งนั้น นี้อยู่ในสังคมนะ เราบอกว่าใช้
สติปัญญา สติของเรา สติ มันเป็นปัญหาที่จำเป็น เห็นใหม่ ทางบ้านทำมาก็ทำไป ถ้าทำ
เพราะว่าเป็นกิจการของครอบครัว แล้วเราอยู่ในครอบครัวนั้น แต่เราก็มีความเห็นของเรา
ส่วนตัว เห็นใหม่

ที่ว่า “มันจะมีผลอย่างไร”

เราก็เก็บไว้ในใจ แล้วถ้าโตขึ้นมามีอาชีพแล้วเราค่อยคัดเลือกเอา ถ้าเรามีความเป็นไป
ได้ เพราะถ้าไปพูดแล้วนะ เดี่ยวพ่อแม่ไล่ออกจากบ้านเลย เลี้ยงเลี้ยงมาตั้ง ๑๐ - ๒๐ ปี เอ็งจะมา
เก่งได้อย่างไร โอ้ย! ยุ่งเลย จะบอกพ่อแม่ พ่อแม่บอกว่า อู๋! เลี้ยงมาจนปานนี้มาอดดีอีก แต่
เรามีความคิด ความคิดเราก็คิดของเราได้ นี่พูดถึงว่าผลอย่างไร

เขาจะพูดเลย พระพุทธศาสนาบอกว่าให้ถือศีล ๕ ไม่ให้ดื่มสุรา ไม่ให้เสพของมีนเมา
แล้วรัฐบาลก็มีโรงเหล้า รัฐบาลก็มีให้สัมปทานเสียเอง รัฐบาลก็มีโรงงานยาสูบ มีคนพูดอย่างนี้
เยอะมากเลย เวลาพูดอย่างนี้ก็ยุบโรงงานยาสูบเลย แล้วโรงเหล้าก็ยุบทั้งหมดเลย แล้ว
ให้อิมพอร์ตเข้ามาจากเมืองนอกหมดเลย เงินก็ไหลออกหมดเลย เออ! มึงคิดอย่างนั้นหรือ

เวลาคนมันมองสุดโต่งไป บอกว่า เวลาบอกว่า เป็นชาวพุทธ บอกให้ถือศีล ๕ รัฐบาลชะ
เองก็มีโรงงานยาสูบ มีสัมปทานโรงเหล้า ใช้อย่างนี้มันแบบคนมันไม่ได้ แต่เขาพยายามจะนะ
อย่างทางการแพทย์เรื่องสุขภาพเขาถือมาก ฉะนั้น ปัญหาสังคม แล้วปัญหาการค้าของโลกมัน
ปีบมันบี เวลาบุหรี่ส่งเข้ามา ใ้อโฮ! เวลาประเทศมันไม่ให้สูบ แล้วมันก็ส่งมาขายประเทศด้อย
พัฒนา แล้วประเทศด้อยพัฒนา หือ! มันก็บีบๆ นี่พูดถึงว่าระดับครอบครัวก็เรื่องหนึ่งนะ ระดับ
โลก ระดับโลก ระดับสังคม นั่นอีกเรื่องหนึ่งนะ แล้วเวลาศาสนา ศาสนาพุทธ เห็นใหม่ เขานับ

ถือศาสนาคริสต์ นับถือศาสนาอื่นแล้วเขาก็บีบเอา บีบเอา ฉะนั้น แล้วเวลาคิดมันก็คิดมาแบบนี้
ไฉน

พูดไปแล้วมันก็จะเป็มันปัญหาโลก แล้วปัญหาธรรม ธรรมะก็สอนไฉน บอกมันเป็น
มิชฌาอาชีวะมันไม่ดีไม่งาม มันก็เหมือนน้ำใจ เราไม่ให้เด็กผิดพลาด เราฝึกมาตั้งแต่ต้น แล้วถ้า
สังคม แล้วเด็กพอมันโตขึ้นมามันก็อยากลองทั้งนั้น มันเป็นเรื่องของกิเลส เป็นเรื่องของสังคม
แล้วเราเองจะเป็นคนดี คนดีได้เด่ ได้เด่ มันอยู่ไม่ได้หรอก คนดีมันก็ต้องดิ้นอกดีใน นอกเราก็ไม่
ขัดแย้งกับใคร ในของเราก็มีจุดยืน ในหัวใจมีจุดยืน ดิ้นอก นอกให้ดีด้วย ช้างในยิ่งดีใหญ่ ช้าง
ในยิ่งดีใหญ่ ยิ่งมันคงใหญ่แล้วเราก็อยู่กับโลกโดยไม่ติดโลก

พระพุทธเจ้าบอกอยู่กับโลกไม่ติดโลก โลกมันเป็นแบบนี้ โลกพร่องอยู่เป็นนิจ โลกมี
แต่แก่งแย่ง โลกมีแต่เบียดเบียน แต่เราต้องอยู่กับเขา ต้องคิดอย่างนี้ไฉน แต่ที่นี้เวลาคนศึกษามา
มันคิดสุดโต่งทั้งนั้นนะ เวลาไม่รู้อะไรก็ทำไม่รู้ไม่ชี้ พอรู้ขึ้นมา นู่นก็ผิด นี่ก็ผิด นี่ก็ผิด ไม่รู้จะอยู่
อย่างไรเลย เห็นไหม อยู่กับโลกโดยไม่ติดโลก ต้องมีจุดยืน นี้พูดถึงว่า สัมมาอาชีวะนะ จบ

ถาม : เรื่อง “จิตหนึ่ง”

ความรู้แรกที่ตื่นขึ้นจากหลับช่วงสะอาดสดใส จับพลันทันใดเราก็เริ่มจำได้ จำว่าเรา
คือใคร เรื่องราวในชีวิตเราเป็นอย่างไร เมื่อวานนี้เรื่องอะไรที่กำลังดำเนินค้างอยู่ แล้วความรู้
แรกก็ห่อหุ้มถูกสวมบทราวกับละคร ไม่สะอาดสดใสเหมือนแวบตะกิ้นี้เลย ความรู้แรกคือจิต
บทละครที่ห่อหุ้มคือขันธุ์ ๕ ถ้าเราพยายามอยู่กับจิตให้ได้มากๆ ในที่สุดเราก็จะลอกขันธุ์ ๕
ออกไปจนหมดไช้ใหม่ จิตแบบนี้คือจิตหนึ่งไช้ใหม่เจ้าคะ

ตอบ : ไม่ใช่คะ ไม่ใช่คะ อันนี้มันคือนิยายคะ มันเป็นนิยาย มันไม่ใช่ความจริงคะ

ความจริงนะ จิตหนึ่ง จิตหนึ่งทำพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จิตหนึ่ง จิตหนึ่ง จิตกว่าจะสงบได้
จิตสงบได้นั้นสมาธิคือจิตหนึ่ง ถ้าจิตหนึ่งแล้ว จิตหนึ่ง เห็นไหม จิตเดิมแท้ จิตหนึ่ง เห็นไหม
ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ มันยังละเอียดเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป

คำว่า “จิตหนึ่ง จิตหนึ่ง” จิตหนึ่งมันเป็นเริ่มต้นมาฝ่ายมหายานไง เวลามหายาน สิ่ง
ที่ว่าดับปล้นทันทีอะไรอย่างนี้มันเกิดจากมหายาน มหายานคืออจาริยวาท อจาริยวาทที่เป็น
พระที่ประเสริฐ ดุสิต อย่างเว่ยหล่างอย่างนี้ อย่างพระที่ท่านบวรอุตรธรรมฯ แล้วเวลาบวรอุตรธรรม
ขึ้นมา เวลาคนไปศึกษา พอศึกษาแล้วบอกใช้ปัญญาสามัญสำนึกมันก็บวรอุตรธรรมได้ บวรอุ
ตรธรรมได้ ทำไม่ต้องทำสมาธิ ทำสมาธิ เห็นไหม บอกเถรวาท เถรวาทนั่นนะหลงไหล

เถรวาทในการประพฤติปฏิบัติแบบสายวัดป่าต้องทำสมาธิ ต้องพยายามทำความสงบ
ของใจ เวลาของฝ่ายมหายานเขาไม่ต้องทำสมาธิเลย แต่เขาไม่รู้หรือทำสมาธิแบบลึ้มตา ทำ
สมาธิแบบปัญญาอบรมสมาธิ เวลาเดินจงกรมอยู่ก็ทำสมาธิเหมือนกัน ใ้ฉันว่ากว่าจะเห็นจิต
หนึ่ง กว่าจะรู้จักจิต ไ้โฮ! อีคนานไกล ไ้โฮอย่างพวกเรารู้ไปหมด ศึกษาไปหมด เหมือนผู้ถาม
“ความรู้รับรู้แรกตื่นขึ้นมามันช่างแสนสะอาดสดใส”

ไ้โฮ! คนมันเปลี่ยมา มันจะเป็นจะตายมา นอนหลับตื่นขึ้นมามันก็สดใสทั้งนั้น แต่สดใส
ก็สดใสแบบปุถุชน เวลาจิตหนึ่ง จิตหนึ่ง จิตหนึ่งเพราะมันตริกใจ มันตริกในธรรมไง พอตริกใน
ธรรมมันก็คิดไ้ มันคิดได้ของมันไ้ เวลาคนเรามันมีความสุข ไ้โฮ! ชีวิตนี้สุดยอด เดี่ยวร้องไห้
แล้ว

นี่ก็เหมือนกัน ใ้ฉันเขาเรียกว่าอนิจจัง เห็นไหม มันแปรปรวน มันแปรปรวนมันเป็นหนึ่ง
ไ้ได้อย่างไร มันไม่เป็นหนึ่งเลย เวลาเป็นหนึ่งขึ้นไปมันไม่แปรปรวน ดุสิต อธิปนาสมาธิ เวลาเข้า
ไปอธิปนา สักแต่ว่า สักแต่ว่าคงที่เลย สมาธิ เห็นไหม มันไม่พาดพิงอารมณ์ใดทั้งสิ้น สมาธิคือ
สมาธิ จิต จิตที่ไม่พาดพิงอารมณ์ใดทั้งสิ้น แต่เป็นธาตุรู้ จิตหนึ่งมันรู้ของมัน รู้ในตัวมันเอง รู้
แจ่มแจ้ง รู้ชัดเจน ไม่พาดพิง มันไม่มีอารมณ์ รู้โดยไม่มีอารมณ์ รู้ไ้อย่างไร รู้ไ้ไม่มีอารมณ์

แต่ของเรา เห็นไหม มันช่างสะอาดสดใส นี่จิตหรืออารมณ์ มันช่างสะอาดสดใส
ดับปล้นทันทีเลย แวบเดียว ใ้ฉันเขามาศึกษาธรรมไ้ พอศึกษาธรรมะแล้วมันก็เข้าใจเรื่องอย่าง
นี้ไ้ พอเข้าใจเรื่องอย่างนี้ไ้ เวลาตื่นจากนอน เห็นไหม ก็คิดว่าเป็นอย่างนั้นไ้ แล้วก็ถามว่า

“อย่างนี้มันเป็นจิตหนึ่งหรือเปล่า” แต่เขามีสติปัญญาณะ สติปัญญาของเขา “ความรู้แรกที่ตื่นขึ้นมาช่างสะอาดสดใส ฉบับปล้นทันใดก็เริ่มจำความได้”

เริ่มจำความได้มันก็ต้องคิด มันก็ต้องรับผิดชอบว่าความจำคือเรา เรื่องราวมันก็เกิดขึ้นกลายเป็นขั้น ๕ ห่อหุ้ม มันห่อหุ้มมาตั้งแต่ต้น คำว่า “ห่อหุ้ม” มันไม่เห็นจริง มันเห็นจริงมันเห็นโดยจินตนาการไง เห็นขั้นอย่างไร เห็นขั้น ๕ เวลาขั้น ๕ มันห่ออย่างไร ถ้าเห็นขั้นก็เป็นธรรมารมณ์ ถ้าเห็นเป็นธรรมสังขารมันถึงเป็นอริยสังขเลยนะ มันเป็นสติปัญญา ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้าเห็นจิตก็จิตสดใส จิตผ่องใส ถ้ามันเป็นอารมณ์ความรู้สึก นั่นนะธรรมารมณ์ อารมณ์ที่เป็นธรรม

ทำไมถึงอารมณ์ที่เป็นธรรมละ อารมณ์เราอารมณ์ที่เป็นโลก อารมณ์ที่เป็นความทุกข์ ความยาก อารมณ์ที่บีบคั้น แต่อารมณ์ที่เป็นธรรมๆ เพราะอะไร เพราะจิตมันสงบ จิตสงบ จิตหนึ่ง จิตมันสงบจิตเป็นสัมมาสมาธิ แล้วจิตเป็นคนจับอารมณ์ เพราะอารมณ์กับจิตมันไม่มีอนุสัย มันไม่มีอนุสัยนอนเนื่องคือว่ามันไม่มีอารมณ์ต่อเนื่อง พอมันจับมันแยกอยู่ มันเก้อๆ เขินๆ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม จิตเป็นผู้เห็น จิตเป็นผู้จับ เห็นใหม่

แต่ถ้าธรรมดาจิตกับอารมณ์เป็นอันเดียวกัน เดี่ยวเจ็บ เดี่ยวปวด เดี่ยวพอใจ เดี่ยวไม่พอใจ มันเกี่ยวเนื่องกัน มันเป็นอายตนะ มันเกี่ยวกันไป มันถึงไม่เห็นเป็นความจริงใจ ถ้าเห็นเป็นความจริงเห็นอย่างนั้นมันถึงเห็นการห่อหุ้ม ใต้นี้มันไม่ได้เห็นอะไรเลย แต่มันคิดได้ มันคิดได้ไง พอมันฉบับปล้นทันที พอมันติดสิ่งที่ค้างอยู่ มันก็ถูกสวมด้วยบทละคร

“สิ่งที่มันแวบเข้ามาอย่างนี้มันเป็นขั้น ๕ หรือไม่ แล้วถ้าขั้น ๕ เราจะลอกจากขั้น ๕ อย่างไร”

ไอ้โฮ! มันก็เลยเป็นละครเรื่องใหม่ขึ้นมาเลย มันเป็นจินตนาการทั้งนั้น ถ้าเป็นจินตนาการทั้งนั้น สิ่งที่เราเห็นนี่นะ เห็นแล้วเก็บไว้ แล้วผู้ถามนะไปทำความเข้าใจของตัวเอง ทำความสงบของตัวเอง หายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้โก หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ถ้าจิตมันสงบ

ศึกษาธรรมะ แล้วได้ฟังธรรมๆ อย่างน้อยเราก็เป็นพุทธศาสนิกชน เป็นชาวพุทธนะ ถ้าชาวพุทธ ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมามันมั่นคง สามเเล้า ทาน ศีล ภาวนา

แต่ฝ่ายมหายานส่วนใหญ่แล้วนะเพราะอะไร เพราะว่าพระต้องทำอะไรไถนา พระเขาทำ สอน พระเขาหุงหาอาหารกินกันเอง ทานไม่เกี่ยว พระก็ส่วนพระ โลกก็ส่วนโลก เขาทำกันของ เขาอยู่อย่างนั้น เพียงแต่พอเขามาอยู่ในเถรวาท อยู่ในชาวพุทธ ชาวพุทธเถรวาทเขาบิณฑบาต เขาก็บิณฑบาตด้วย แต่ของเขา เขาหุงหาอาหารกินกันเองนะ เขาทำอย่างนั้นนะ แล้วเรื่องทานมันบอก ว่าเป็นการรบกวนใจ เป็นการรบกวนชาวบ้านเป็นต่างๆ

แต่ถ้าเป็นเถรวาทเรา เห็นไหม มันเป็นความมั่นคงใจ เพราะว่าชาวบ้าน ชาวบ้านเป็นผู้ ส่งเสริมเป็นผู้ตรวจสอบพระ ถ้าพระไม่ดี ชาวบ้านเขาไม่ใส่บาตรให้กินใจ ถ้าไม่ใส่บาตรให้กิน ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร เดี่ยวพระก็หุงหาอาหารกินเองก็ได้ พอพระหุงหาอาหารกินมันก็แยก เห็นไหม ปลูกกับน้ำ แยกออกจากกัน มันก็ไม่มั่นคงหรอก

ฉะนั้น ของเราทาน ศีล ภาวนา แต่ฝ่ายมหายานส่วนใหญ่แล้วทานเขาเห็นเป็นของ เล็กน้อย เขาเห็นเป็นของเล็กน้อยมาก เขาบอกว่าไม่เกี่ยวใจ คือว่าเรื่องศีลของเขาต่างหากเลย เพราะเขาเชื่อตามอาจารย์กันนี่พูดถึงมหายานนะ แล้วพอเราเป็นเถรวาท เราเป็นเถรวาท เห็น ใหม่ม แล้วเรามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์เราทำมาอย่างนี้ เพื่อความมั่นคงของศาสนา เพื่อ ความมั่นคง ให้มันตรวจสอบกัน ให้มันเป็นเนื้อเดียวกัน มันจะเป็นทาน ศีล ภาวนา แล้วถ้ามัน เป็นจริงขึ้นมา พอภาวนาขึ้นมามันจะเห็นเป็นข้อเท็จจริง

มันไม่เป็นอย่างนี้ ใ้ฉันมันเป็นอย่างนี้เพราะว่ามันไม่มีตัวตน มันจับต้องสิ่งใดเป็นชิ้น เป็นอันไม่ได้ใจ แต่อารมณ์ได้ ความคิด ความพูดได้ แต่เป็นชิ้นเป็นอันที่จับต้องได้ใจ เหมือน หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เหมือนหลักฐานทางอาญามันต้องมีเอกสาร หลักฐานทางเอกสารใช่ ไหม หลักฐานเป็นตัวบุคคลใช่ไหม เราจับ จับอะไรได้ รู้ รู้เห็นอย่างไร แล้วสอบสวนอย่างไร ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร แล้วปล่อยวางอย่างไร เห็นกาย กายเป็นอย่างไร

เห็นกายโดยเจโตวิมุตติคือเห็นกายเป็นภาพ ถ้าเห็นกายโดยปัญญาวิมุตติ นามกาย นามกาย เห็นกายโดยปัญญา ปัญญาเห็นอย่างไร ครูบาอาจารย์ท่านว่าจับต้องได้เป็นขึ้นเป็น อัน มันมีเหตุมีผลมีข้อเท็จจริงใจ เหมือนขึ้นศาลมีเอกสารทางวัตถุ มีเอกสารมีทุกอย่างพร้อมนะ มันถึงจะเป็นจริง แล้วถ้าเป็นจริงขึ้นมามันก็จะชัดเจนของมัน แล้วชัดเจนแล้วพูดเมื่อไหร่ก็ได้ อยู่ที่ไหนก็พูดได้ อยู่ที่ไหนก็รู้หมด เพราะอะไร เพราะมันไปรู้จริงเห็นจริงใจ

แต่ไอ้มันเป็นสัญญา เป็นการศึกษา เพราะว่าเริ่มต้นจากคำถามเราก็ตกแล้ว “ตื่นนอนขึ้นมามันช่างสะอาดสดใส” ผันก็ไม่ได้ ผันก็ไม่ใช่ นั่งสมาธิเป็นตกท้วงค์ก็ไม่ใช่ นั่งจินตนาการก็ไม่ใช่ มันต้องชัดๆ **ดวงใจไหนไม่มีมรรค ดวงใจนั้นไม่มีผล มันมีมรรคมีผล มันจับต้องได้เป็นชัดเจนมาก มันถึงจะเป็นความจริงใจ** นี่พูดถึงว่า จิตหนึ่ง

มันไม่ใช่ มันไม่ใช่อย่างนี้ ถ้าไม่ใช่อย่างนี้ ค่อยๆ ทำเอา อันนี้เป็นประสบการณ์ จะบอก ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นมันเป็นประสบการณ์ของผู้ถาม มันเป็นประสบการณ์นะ ประสบการณ์การฝึกหัด เวลาประพฤติปฏิบัติจิตใจที่มันยังอ่อนด้อย มันก็สะเปะสะปะ แล้วพอมันจะเข้าสู่เข้าทาง มันต้องอีกเยอะ กว่าที่จะปรับพื้นที่สร้างบ้าน กว่าที่จะปรับให้

หลวงปู่มั่นสายกรรมฐาน เขาถึงบอกว่า “ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน” คือปรับพื้นที่ เราจะปลูกบ้านปลูกเรือน เราจะมีอริยสัจขึ้นมา เราต้องมีพื้นที่ของเรา นี่ใจ พื้นที่ของเราที่ว่าภาวสวะ ที่ภพ ที่ใจเรา ที่มันจะเป็นจริงขึ้นมา สิ่งที่เกิดที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเราจะปรับพื้นที่ เราจะทำลายกันที่นี้ ถ้าอย่างนี้ต้องมีความสงบของใจเข้ามาก่อน

แต่ของเขา เวลาเขาพูดกันไป เห็นไหม “ปัญญาสามัญสำนึกก็บรรลุธรรมได้” เราเห็นอยู่ เขาพยายามจะโน้มน้าว โน้มน้าวว่าเขาทำได้ ใครๆ ก็ทำได้ ไม่ใช่เฉพาะพระจะทำได้ ใครๆ ก็ทำได้ ทำได้ให้กิเลสทำใจ กิเลสทำได้ ไม่ใช่ธรรมทำได้ ถ้าธรรมทำได้ ธรรมดั่งทำ เอวัง